

Dosarul nr. 2ra-1454/23
2-19135798-01-2ra-19092023

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud. G. Stratulat)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. A. Pahopol, A. Malîi, R. Pulbere)

DECIZIE

05 iulie 2024

mun. Chișinău

Curtea Supremă de Justiție

Completul de judecată, în componență:
Președinte, judecător
Judecători

Ion Malanciuc
Diana Stănilă
Oxana Parfeni

examinând recursul declarat de Alina Popovici, reprezentată de avocatul Veaceslav Popa,

în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Alina Popovici împotriva Întreprinderii de Stat „Administrația de Stat a Drumurilor” cu privire la constatarea faptului discriminării la locul de muncă, anularea ordinelor, restabilirea situației anterioare încălcării dreptului, încasarea salariului pentru absența forțată de la muncă și repararea prejudiciului moral,

împotriva deciziei din 28 martie 2023 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost respins apelul declarat de Alina Popovici, reprezentată de avocatul Veaceslav Popa și menținută hotărârea din 24 iunie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru,

c o n s t a t ă :

La 16 august 2019, Alina Popovici a depus cerere de chemare în judecată împotriva ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor” cu privire la constatarea faptului discriminării la locul de muncă, anularea ordinelor, restabilirea situației anterioare încălcării dreptului, încasarea salariului pentru absența forțată de la muncă și repararea prejudiciului moral (f. d. 3-10, vol. I).

În motivarea cererii de chemare în judecată, reclamanta Alina Popovici a indicat că, în temeiul contractului individual de muncă nr. 02/16 și ordinului nr. 01-p din 04 ianuarie 2016, a fost angajată în funcția de consultant al serviciului resurse umane și secretariat în cadrul ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor”.

Pe parcursul exercitării funcției, a suplinit și funcția de șef al serviciului resurse umane și secretariat, fiind membră a Comisiei pentru angajarea în bază de concurs, a Comisiei de evaluare a performanțelor profesionale a angajaților, participând astfel la elaborarea unui șir de regulamente și strategii de implementare a acestora, precum și alte acte interne ce țin de activitatea Direcției administrative.

Pentru rezultatele obținute, conform Regulamentului privind modul de premiere a salariaților întreprinderii, i-a fost atribuit mereu procentul maxim de premiere (70 %) la primele trimestriale și primele de sărbători.

A precizat că situația s-a schimbat după revenirea, la 25 octombrie 2017, a lui Gheorghe Curmei în funcția de director a ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor”.

De la această dată s-a confruntat cu presiuni, acțiuni de discriminare și intimidare, care aveau scop determinarea ei să demisioneze din funcția deținută.

Începând cu 08 noiembrie 2017, nu i s-a atribuit nici o însărcinare care ar avea tangență cu funcția pe care o deține, iar la solicitarea ei de a i se oferi atribuțiile prevăzute de contractul individual de muncă, i s-a comunicat că Gheorghe Curmei a dat indicații să nu-i fie repartizate activități ce țin de competența Serviciului resurse umane și secretariat.

Mai mult decât atât, dânsa a fost transferată într-un alt birou, în care erau amplasați angajați ai Serviciului management informațional.

Concomitent, angajatorul i-a calculat prima trimestrială de 13,3 %, fiind mai mică decât nivelul minim de premiere de 20 %.

A comunicat reclamanta că, pentru încălcările menționate, a sesizat Inspectoratul de Stat al Muncii, care a întocmit un proces-verbal de control și prescripția privind efectuarea recalculului la primele trimestriale cu achitarea minimă de 20 % din salariul de funcție, cu includerea adaosului pentru vechimea în muncă.

La fel, a evidențiat că tratamentul discriminator din partea angajatorului i-a cauzat o stare de stres, ceea ce a făcut ca starea sa de sănătate să se înrăutățească, fiind internată, la 11 decembrie 2017, la IMSP Institutul de Medicină Urgentă, urmând un tratament riguros.

După revenirea la muncă, comportamentul discriminator a continuat, astfel starea de sănătate s-a înrăutățit din nou și a urmat un alt concediu de boală în perioada 04 aprilie - 11 mai 2018.

Ulterior, revenind din concediu, i-au fost aduse la cunoștință ordinul nr. 43-p din 02 aprilie 2018 cu privire la reducerea numărului de personal a întreprinderii și ordinul nr. 44-p cu privire la preavizarea salariaților în legătură cu reducerea numărului sau a statelor de personal din unitate, potrivit cărora a fost preavizată despre reducerea funcției de consultant din cadrul Serviciului de resurse umane și secretariat.

A afirmat că în unitate existau mai multe funcții vacante, din care motiv a solicitat să fie transferată în altă funcție, iar potrivit răspunsului nr. 15-03/1844 din 13 iunie 2018, i-a fost comunicat că studiile și experiența de muncă deținută nu întrunesc cerințele necesare pentru a-i oferi un alt loc de muncă în cadrul unității.

Astfel, s-a adresat cu cereri către directorul general Gheorghe Curmei și președinta Comitetului sindical al întreprinderii, Svetlana Rabii, pentru a i se comunica motivele reducerii funcției sale, inclusiv și avizul consultativ al organului sindical, la care însă nu a primit nici un răspuns.

După expirarea concediului de odihnă, atribuit conform ordinului nr. 219-pc din 29 iunie 2018, angajatorul a emis ordinul nr. 103 din 03 septembrie 2018 cu privire la concedierea salariaței, care i-a fost adus la cunoștință în aceeași zi.

În drept, reclamanta Alina Popovici și-a întemeiat pretențiile în temeiul dispozițiilor art. 166-167 din Codul de procedură civilă, art. 1, 5, 8, 86, 87, 90, 183, 327, 329, 330 din Codul muncii, art. 14 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, art. 6, 7, 17, 18 din Legea nr. 121 din 25 mai 2012 cu privire la asigurarea egalității.

Reclamanta Alina Popovici a solicitat constatarea faptului discriminării în câmpul muncii, anularea ordinului nr. 43-p din 02 aprilie 2018 cu privire la reducerea numărului de personal a întreprinderii, anularea ordinului nr. 44-p cu privire la preavizarea salariaților în legătură cu reducerea numărului sau a statelor de personal din unitate, anularea ordinului nr. 103-p din 03 septembrie 2018, cu privire la concedierea salariatei, restabilirea situației anterioare încălcării drepturilor sale prin restabilirea în funcția echivalentă celei anterior deținute, încasarea salariului pentru perioada absenței forțate de la muncă, reieșind din salariul mediu de funcție în mărime de 9 500,40 lei, începând cu 03 septembrie 2018 - ziua concedierii, până la restabilirea în funcție, repararea prejudiciului moral suportat pentru actele de discriminare comise în mărime de 20 000 de lei.

Prin hotărârea din 24 iunie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, a fost respinsă cererea de chemare în judecată depusă de Alina Popovici, ca neîntemeiată (f. d. 252, vol. I, 2-8, vol. II).

Prin decizia din 28 martie 2023 a Curții de Apel Chișinău, a fost respins apelul declarat de Alina Popovici, reprezentată de avocatul Veaceslav Popa și menținută hotărârea din 24 iunie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru (f. d. 56, 57-65, vol. II).

La 18 septembrie 2023, Alina Popovici, reprezentată de avocatul Veaceslav Popa, a declarat recurs împotriva deciziei din 28 martie 2023 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea recursului, casarea integrală a deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, cu trimiterea cauzei spre rejudecare o singură dată în instanța de apel (f. d. 65-74, vol. II).

În motivarea recursului, recurenta Alina Popovici, reprezentată de avocatul Veaceslav Popa, a indicat că potrivit listei funcțiilor vacante în cadrul ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor”, prezentată de intimată, în perioada 02 aprilie 2018 - 03 septembrie 2018, cel puțin două funcții corespundeau studiilor și experienței ei, respectiv, urmau a-i fi propuse pentru transfer.

Potrivit listei funcțiilor vacantei în cadrul ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor”, prezentată de intimată, în perioada 02 aprilie 2018-03 septembrie 2018, angajatorul avea opt funcții temporare vacante din care cel puțin cinci corespundeau studiilor și experienței ei.

Astfel, circumstanțele expuse, confirmate prin înscrisurile menționate, demonstrează faptul că i-a fost refuzată neîntemeiat angajarea prin transfer în funcțiile vacante și temporar vacante, fiind defavorizată în raport cu alți angajați loiali directorului Gheorghe Curmei.

A afirmat că, pe parcursul examinării cauzei, dânsa a invocat că directorul general al ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor”, Gheorghe Curmei, a discriminat-o pe criterii de opinie, întrucât a fost angajată de un alt director în perioada cât a fost concediat și a favorizat persoanele pe care le considera loiale/fidele.

Prin urmare, criteriul de discriminare prevăzut de lege a fost invocat, iar instanțele de judecată ierarhic inferioare, contrar circumstanțelor cauzei, în mod eronat, au concluzionat lipsa acestuia.

Totodată, a menționat că a enumerat faptele care, conform art. 7 alin. (2) din Legea nr. 121 din 25 mai 2012, sunt considerate discriminatorii: i-au fost distribuite diferențiat și neîntemeiat sarcinile de lucru; a fost remunerată inegal pentru același tip de muncă; i s-a refuzat neîntemeiat angajarea prin transfer; a fost supusă unui

tratament care a dus la crearea unui mediu intimidant, ostil și ofensator, având efect lezarea demnității ei, fiind astfel hărțuită.

Recurenta a subliniat că a demonstrat că faptele invocate au avut loc, or, probele prezentate de ea și înscrisurile prezentate de intimată, fiind reclamante de instanța de judecată, iar ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor” nu a negat că faptele respective au avut loc.

Astfel, și-a executat sarcina probațiunii, a îndeplinit cerințele Legii nr. 121 din 25 mai 2012, și anume, a indicat expres criteriul protejat de legea specială și a demonstrat existența faptelor discriminatorii.

Instanța de apel a aplicat prevederile legii în vigoare la data examinării apelului.

A reiterat că a depus cerere de chemare în judecată la 16 august 2019, întemeindu-și pretențiile în baza Legii nr. 121 din 25 mai 2012, în vigoare în perioada respectivă.

Reieșind din prevederile art. 7 alin. (1) din Codul civil, a invocat că instanța de apel, la examinarea apelului declarat de ea, a aplicat retroactiv prevederile Legii nr. 121 din 25 mai 2012 privind combaterea discriminării.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) CPC, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Din materialele dosarului rezultă că copia deciziei motivate din 28 martie 2023 a Curții de Apel Chișinău a fost expediată la 03 iulie 2023, în adresa părților, circumstanță ce se confirmă prin scrisoarea de expediere a actului judecătoresc, însă, careva date care ar confirma recepționarea acesteia de către recurentă, lipsesc.

Astfel, se constată că recurenta s-a conformat prevederilor legale și a declarat recursul la 18 septembrie 2023, în termenul legal.

La 28 decembrie 2023, ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor” a depus referință, solicitând declararea ca fiind inadmisibil recursul depus de Alina Popovici, reprezentată de avocatul Veaceslav Popa (f. d. 80-84, vol. II).

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră oportun de a învedera că, prin Legea pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) nr. 246 din 31 iulie 2023, în vigoare 18 august 2023, cu excepția art. IV, V pct. 1-9 și 11-16 și art. VII – 01 septembrie 2023, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 318-321 art. 570 din 18 august 2023, au fost introduse modificări în Codul de procedură civilă, inclusiv la capitolul XXXVIII – Recursul, secțiunea a 2-a, recursul împotriva actelor de dispoziție ale curților de apel.

În această consecvență, se deduce că admisibilitatea recursului depus de Alina Popovici, reprezentată de avocatul Veaceslav Popa, împotriva deciziei din 28 martie 2023 a Curții de Apel Chișinău, va fi examinată prin prisma temeiurilor stipulate în redacția art. 432 din Codul de procedură civilă, în vigoare de la 01 septembrie 2023.

În conformitate cu prevederile art. 432 alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă, recursul este admis dacă:

- a) interpretarea legii din hotărârea contestată este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție;
- b) prin admiterea recursului, se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții Supreme de Justiție;

c) a fost admis neîntemeiat un apel introdus tardiv sau a fost respins ca fiind tardiv un apel depus în termen;

d) hotărârea sau decizia vizează drepturile persoanei care nu a fost atrasă în proces;

e) hotărârea sau decizia este arbitrară ori se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor;

f) instanța nu a fost compusă potrivit legii sau hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

Temeiurile menționate la alin. (1) lit. d)-f) pot fi invocate în recurs doar dacă au fost invocate în apel sau dacă încălcarea a avut loc în instanța de apel.

Examinând admisibilitatea recursului, fără prezența participanților la proces, în acord cu procedura specificată la art. 440 din Codul de procedură civilă, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de Alina Popovici, reprezentată de avocatul Veaceslav Popa, este admisibil.

În conformitate cu art. 440 alin. (3) din Codul de procedură civilă, dacă este considerat admisibil, completul examinează recursul în fond.

Verificând decizia din 28 martie 2023 a Curții de Apel Chișinău, în limitele controlului de legalitate, în raport cu criticele invocate în recurs, pe baza materialelor din dosar, în coroborare cu normele de drept aplicabile, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că la caz se consideră admisibil recursul declarat de Alina Popovici, reprezentată de avocatul Veaceslav Popa și se impune necesitatea admiterii recursului, casarea integrală a deciziei instanței de apel, cu remiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

După cum denotă actele cauzei, Alina Popovici, înaintând cererea de chemare în judecată împotriva ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor”, a solicitat constatarea faptului discriminării în câmpul muncii, anularea ordinului nr. 43-p din 02 aprilie 2018 cu privire la reducerea numărului de personal a întreprinderii, anularea ordinului nr. 44-p cu privire la preavizarea salariaților în legătură cu reducerea numărului sau a statelor de personal din unitate, anularea ordinului nr. 103-p din 03 septembrie 2018, cu privire la concedierea salariatei, restabilirea situației anterioare încălcării drepturilor sale prin restabilirea în funcția echivalentă celei anterior deținute, încasarea salariului pentru perioada absenței forțate de la muncă, reieșind din salariul mediu de funcție în mărime de 9 500,40 lei, începând cu 03 septembrie 2018 - ziua concedierii, până la restabilirea în funcție, repararea prejudiciului moral suportat pentru actele de discriminare comise în mărime de 20 000 de lei.

Fiind investită cu judecarea cauzei, prima instanță, prin hotărârea din 24 iunie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, a respins cererea de chemare în judecată depusă de Alina Popovici, ca neîntemeiată (f. d. 252, vol. I, 2-8, vol. II).

Judecând apelul declarat de Alina Popovici, reprezentată de avocatul Veaceslav Popa, instanța de apel prin decizia din 28 martie 2023 a Curții de Apel Chișinău, a respins apelul declarat de Alina Popovici, reprezentată de avocatul Veaceslav Popa și a menținut hotărârea din 24 iunie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru (f. d. 56, 57-65, vol. II).

În conformitate cu art. 118 alin. (3) din Codul de procedură civilă, circumstanțele care au importanță pentru soluționarea justă a cauzei sunt determinate definitiv de instanța judecătorească pornind de la pretențiile și obiecțiile părților și ale altor participanți la proces, precum și de la normele de drept material și procedural ce urmează a fi aplicate.

Art. 239 din Codul de procedură civilă, statuează că hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.

În sensul art. 240 alin. (3) din Codul de procedură civilă, instanța judecătorească adoptă hotărârea în limitele pretențiilor înaintate de reclamant.

În conformitate cu art. 373 alin. (1), (2), (5) din Codul de procedură civilă, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță. În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces. Instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră necesar a menționa că instanța de apel adoptând soluția pe caz, nu a verificat circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, nu a elucidat toate circumstanțele esențiale ale cauzei, ceea ce a dus la adoptarea unei soluții premature, prin ce se impune casarea deciziei cu trimiterea acesteia spre rejudecare în instanța de apel.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că în textul deciziei din 28 martie 2023, Curtea de Apel Chișinău s-a expus doar asupra netemeinicii capătului de cerere cu privire la constatarea faptului discriminării în câmpul muncii, evitând să se expună asupra cerințelor cu privire la anularea ordinului nr. 43-p din 02 aprilie 2018 cu privire la reducerea numărului de personal a întreprinderii, anularea ordinului nr. 44-p cu privire la preavizarea salariaților în legătură cu reducerea numărului sau a statelor de personal din unitate, anularea ordinului nr. 103-p din 03 septembrie 2018, cu privire la concedierea salariații, restabilirea situației anterioare încălcării drepturilor sale prin restabilirea în funcția echivalentă celei anterior deținute, încasarea salariului pentru perioada absenței forțate de la muncă, reieșind din salariul mediu de funcție în mărime de 9 500,40 lei, începând cu 03 septembrie 2018 - ziua concedierii, până la restabilirea în funcție și repararea prejudiciului moral suportat pentru actele de discriminare comise în mărime de 20 000 de lei, considerându-le subsecvente pretenției principale cu privire la constatarea faptului discriminării în câmpul muncii.

Sub acest aspect, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție apreciază ca fiind eronată concluzia instanței de apel precum că pretențiile cu privire la anularea ordinelor, restabilirea situației anterioare încălcării dreptului, încasarea salariului pentru absența forțată de la muncă și repararea prejudiciului moral, au caracter accesoriu pretenției principale cu privire la constatarea faptului discriminării în câmpul muncii.

În acest context, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că reclamanta Alina Popovici în cererea de chemare în judecată a formulat mai multe pretenții care sunt separate, fiind întemeiate în baza prevederilor Legii nr. 121 din 25 mai 2012 cu privire la asigurarea egalității și Codului muncii.

Or, Alina Popovici în cererea de chemare în judecată și în cererea de apel a indicat că la emiterea ordinelor anularea cărora solicită, de către angajator nu a fost respectată procedura legală, fiindu-i încălcate drepturile și garanțiile prevăzute de Codul muncii.

Astfel, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție învederează că instanța de apel a adoptat decizia, fără a examina pretențiile despre anularea ordinelor, restabilirea situației anterioare încălcării dreptului, încasarea salariului pentru absența forțată de la muncă și repararea prejudiciului moral, fără o apreciere a argumentelor și probelor invocate în cererea de chemare în judecată, iar faptul dat indică incontestabil la încălcarea de către instanța de apel a normelor de drept procedural, precum și la examinarea superficială atât a apelului, cât și a cauzei deduse judecării, fără a fi verificată, în condițiile legii, legalitatea hotărârii contestate.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție notează că instanța de apel, în conformitate cu art. 373 din Codul de procedură civilă, era obligată de a da un răspuns cert referitor la pretențiile despre anularea ordinelor, restabilirea situației anterioare încălcării dreptului, încasarea salariului pentru absența forțată de la muncă și repararea prejudiciului moral, la argumentele și probele reclamantei invocate în cererea de chemare în judecată.

Or, instanța de judecată este obligată să reflecte în hotărâre motivele concluziilor sale privind respingerea acțiunii, admiterea unor probe și respingerea altor probe, precum și argumentarea preferinței unor probe față de altele, rezultând din prevederile art. 130 alin. (4) din Codul de procedură civilă.

În conformitate art. 390 alin. (1) lit. e), f) din Codul de procedură civilă, decizia instanței de apel trebuie să conțină motivele concluziilor instanței de apel și referirea la legea guvernantă și concluziile instanței de apel în urma examinării apelului.

Este de menționat că actul judecătoresc trebuie să corespundă tuturor normelor de drept, să fie clar, înțeles de părțile implicate în litigiu și să răspundă în mod sigur și expres la toate cererile și obiecțiile formulate de către părți.

Din considerentele menționate, pornind de la faptul că această eroare admisă la judecarea cauzei în instanța ierarhic inferioară nu poate fi corectată de instanța de recurs, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul și a casa integral decizia instanței de apel, cu trimiterea cauzei la rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei, instanța de apel, pentru a concluziona sub aspectul temeiniciei/netemeiniciei acțiunii, urmează să verifice cerințele prin prisma argumentelor și probelor atât a părții reclamante, cât și a părții pârâte, rezultând din prevederile art. 130 alin. (1) din Codul de procedură civilă, potrivit cărora instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege, ca în consecință soluția adoptată să fie certă și coerentă.

În conformitate cu prevederile art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de Alina Popovici, reprezentată de avocatul Veaceslav Popa.

Se casează integral decizia din 28 martie 2023 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Alina Popovici împotriva Întreprinderii de Stat „Administrația de Stat a Drumurilor” cu privire la constatarea faptului discriminării la locul de muncă, anularea ordinelor, restabilirea situației anterioare încălcării dreptului, încasarea salariului pentru absența forțată de la muncă și repararea prejudiciului moral, cu remiterea cauzei pentru rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, de un alt complet de judecători.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președinte, judecător

Ion Malanciuc

Judecători

Diana Stănilă

Oxana Parfeni